

بسم الله الرحمن الرحيم

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در بررسی

لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) راجع
به تأسیس مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی نالموس در آسیای میانه و غربی تحت نظارت یونسکو (گروه ۲)

مرحله اول: جلسه ۱۳۹۰/۲/۱۴ شورای نگهبان

مرحله دوم: جلسه ۱۳۹۰/۳/۱۱ شورای نگهبان

استخراج، تنقیح و تدوین: کاظم کوهی اصفهانی

بازبینی: امین‌الله زمانی

لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) راجع به تأسیس مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی تحت نظارت یونسکو (گروه ۲)

۱- مقدمه

لایحه «موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) راجع به تأسیس مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی تحت نظارت یونسکو (گروه ۲)» که بنا به پیشنهاد سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری به هیأت وزیران ارائه شده بود، در تاریخ ۱۳۸۹/۸/۲ در این هیأت به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی و تصویب در مجلس شورای اسلامی به این نهاد ارسال شد. در مقدمه توجیهی این لایحه آمده است: با عنایت به اهمیت شناخت میراث فرهنگی ناملموس در ترویج احترام به تنوع فرهنگی و خلاقیت بشری و با توجه به وابستگی متقابل و ریشه‌دار آن با میراث فرهنگی ملموس و طبیعی و نظر به نقش دولت‌های عضو کنوانسیون حراست از میراث فرهنگی ناملموس - مصوب ۲۰۰۳ - در ترویج مطالعات علمی، فنی و هنری و روش‌های تحقیق با قصد حراست از میراث یاد شده، به ویژه موارد در معرض خطر و اقدام به تأسیس مؤسسات مستندسازی میراث فرهنگی ناملموس و تسهیل دسترسی به آنها و به منظور بهره‌مندی از اهداف تأسیس مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی تحت نظارت یونسکو (گروه ۲) در تقویت ظرفیت‌ها و همکاری در منطقه برای شناسایی، فهرست‌کردن، مستندسازی و مطالعه میراث فرهنگی ناملموس به منظور کمک به حفظ آنها و توسعه مطالعات فنی و ارزیابی اقدامات حفاظتی مربوط در منطقه، این لایحه برای طی مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.

این لایحه، در مجلس شورای اسلامی برای بررسی به صورت یک شوری در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۹ به کمیسیون فرهنگی به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد که کمیسیون مزبور آن را در جلسه ۱۳۹۰/۱/۱۶ پس از بحث و بررسی به تصویب رساند. مجلس شورای اسلامی نیز در تاریخ ۱۳۹۰/۱/۳۱، مصوبه مزبور را عیناً تصویب و برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال کرد. این شورا پس از بررسی مصوبه در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۲/۱۴ خود، ماده (۱۸) آن را دارای ابهام دانست و برای رفع ابهام به مجلس برگشت داد. کمیسیون فرهنگی مجلس برای رفع ایراد شورای نگهبان با تشکیل جلسه در ۱۳۹۰/۳/۱ اصلاحات لازم را در ماده (۱۸) انجام داد که در جلسه علنی مجلس مورخ ۱۳۹۰/۳/۳ به تصویب نمایندگان رسید. پس از وصول مصوبه به شورای نگهبان، این شورا در جلسه ۱۳۹۰/۳/۱۱ پس از بررسی مصوبه، نظر خود مبنی بر مغایرت نداشتن آن با موازین شرع و قانون اساسی را طی نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۲۴۹۹ مورخ ۱۳۹۰/۳/۱۲ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

۲- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) راجع به تأسیس مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی تحت نظارت یونسکو (گروه ۲) مصوب ۱۳۹۰/۱/۳۱ مجلس شورای اسلامی (مرحله اول)

۲-۱- ماده ۳ موافقتنامه

”ماده ۳- شخصیت حقوقی

۱- مرکز، مستقل از یونسکو است.

۲- دولت باید اطمینان حاصل نماید که مرکز در عین پیوند با سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ایران، شخصیت حقوقی مستقل دارد و در سرزمین جمهوری اسلامی ایران از استقلال عملی لازم برای انجام فعالیت‌های خود و صلاحیت‌های حقوقی در موارد زیر بهره‌مند خواهد بود:

الف) عقد قرارداد

ب) اقامه دادرسی‌های حقوقی

پ) کسب و فروش اموال منقول و غیرمنقول.”

۲-۱-۱- نظرات استدلالی

۲-۱-۱-۱- دیدگاه ابهام

در بند (۲) این ماده، «مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس» را از یک سو، در پیوند با سازمان میراث فرهنگی دانسته و از سوی دیگر، آن را دارای شخصیت حقوقی مستقل معرفی کرده که «استقلال عملی» برای فعالیت‌های خویش در ایران دارد. بدین لحاظ، در این موافقتنامه مشخص نیست که مقصود از استقلال عملی این مرکز در ایران و محدوده آن چیست و آیا این استقلال عملکردی، مقید به رعایت قوانین داخلی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد یا خیر؟

۲-۱-۱-۲- دیدگاه عدم ابهام

استقلال عملی پیش‌بینی شده برای «مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس» در بند (۲) کاملاً مشخص شده است و لذا این ماده، ابهامی ندارد؛ چه آنکه در ادامه این بند، حیطة استقلال عملکرد این مرکز مشخص و بیان شده که «برای انجام فعالیت‌های خود و صلاحیت‌های حقوقی در موارد زیر...» که این موارد نیز در سه حوزه، در ذیل بند (۲) دقیقاً احصا شده است. بنابراین، استقلال این مرکز در موارد سه‌گانه مذکور در ذیل بند (۲) است و مربوط به اموری دیگر نیست.

۲-۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، این ماده را مبهم و دارای ایراد ندانست.

۲-۲- ماده ۱۸ موافقتنامه

”ماده ۱۸- فسخ

- ۱- در هر یک از طرف‌های متعاقد مجاز خواهد بود این موافقتنامه را اصلاح نماید. در هر حال، طرف-ها تعهد می‌کنند، هر اختلافی را که بین آنها بروز می‌کند، طبق ماده (۱۹) حل و فصل نمایند و تمامی تلاش خود را به کار خواهند بست تا از فسخ آن پرهیز شود.
- ۲- فسخ، شصت روز پس از وصول اطلاعیه ارسال یک طرف متعاقد به طرف دیگر نافذ خواهد شد.

۲-۲-۱- نظرات استدلالی

۲-۲-۱-۱- دیدگاه ابهام

در ابتدای بند (۱) این ماده مقرر شده که «هر یک از طرف‌های متعاقد مجاز خواهد بود این موافقتنامه را اصلاح نماید...»؛ با توجه به اینکه اصلاح موافقتنامه که بین ایران و یونسکو منعقد شده، نیازمند توافق طرفین نسبت به موارد اصلاحی و پس از آن، طی مراحل قانونی؛ از جمله تصویب این اصلاحات در مجلس شورای اسلامی، وفق اصل ۷۷ قانون اساسی است. با این وصف، مشخص نیست اجازه یک طرفه اصلاح در موافقتنامه به هر یک از طرف‌ها در بند (۱) به چه معنا است؛ آیا منظور بی‌نیاز بودن توافق طرف دیگر نسبت به اصلاح موافقتنامه و طی مراحل قانونی است یا مقصود، موضوع دیگری است؟ لذا با وجود این ابهام، اظهار نظر شورای نگهبان در خصوص این ماده، امکان‌پذیر نیست.

۲-۲-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۸) هر گونه اصلاح باید با موافقت طرفین و طی مراحل قانونی انجام گیرد؛ چنانچه مراد از اصلاح چیز دیگری است، باید مشخص شود تا اظهار نظر گردد.

۳- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) راجع به تأسیس مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی تحت نظارت یونسکو (گروه ۲) مصوب ۱۳۹۰/۳/۳ مجلس شورای اسلامی (مرحله دوم)

۳-۱- ماده ۱۸ موافقتنامه

”ماده ۱۸- فسخ

۱- در هر یک از طرف‌های متعاقد مجاز خواهد بود این موافقتنامه را فسخ نماید. در هر حال، طرف‌ها تعهد می‌کنند هر اختلافی را که بین آنها بروز می‌کند، طبق ماده (۱۹) حل و فصل نمایند و تمامی تلاش خود را به کار خواهند بست تا از فسخ آن پرهیز شود.

۲- فسخ، شصت روز پس از وصول اطلاعیه ارسال یک طرف متعاقد به طرف دیگر نافذ خواهد شد.”

۳-۱-۱- نظرات استدلالی

ایراد مذکور در اظهارنظر پیشین شورای نگهبان نسبت به ماده (۱۸)، با اصلاح به عمل آمده، برطرف شده است.

۳-۱-۲- نظر شورای نگهبان

ماده (۱۸)، با توجه به اصلاح به عمل آمده در مجلس شورای اسلامی، مغایرتی با قانون اساسی و موازین شرع ندارد.

نظر نهایی شورای نگهبان: مصوبه مجلس در خصوص لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) راجع به تأسیس مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی تحت نظارت یونسکو (گروه ۲)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.